

DUURZAME ASIELOPVANG

Startnotitie 'Samen naar een duurzame opvang
en ondersteuning van asielzoekers in Gemeente
Wageningen'

Mei 2024

VOORAF

INLEIDING

Wageningen doet veel voor vluchtelingen en met een ruim hart. De gemeente realiseert structureel meer opvangplekken dan volgt uit de indicatieve gemeentelijke opgave en de Wageningse partijen en samenleving zetten zich veelvuldig in om nieuwkomers adequaat te ondersteunen. Om volwaardige opvang en ondersteuning te kunnen bieden is het belangrijk dat de opvang kwalitatief hoogwaardig is en zich verhoudt tot de draagkracht en het draagvlak van de stad.

In november 2023 sprak de raad via de motie 'Volwaardige opvang van Vluchtelingen' de wens uit om beleid te maken om de opvang en integratie van asielzoekers in Wageningen duurzaam te organiseren. Dit sloot aan bij de wens van het College. Tegelijkertijd kwam vanuit de samenleving de roep om actie te nemen, waaronder de wens om te kijken naar kleinschalige opvang. Daarnaast is op 1 februari 2024 de Spreidingswet in werking getreden. Deze wet, die gemeenten verplicht om opvangplekken te realiseren en zorgt voor een eerlijke spreiding van opvangplekken over Nederland, heeft ook invloed op hoe Wageningen de opvang, ondersteuning en financiering in de toekomst inricht.

Dit vormde de aanleiding voor het opstellen van de bestuursopdracht Duurzame Asielopvang. Hiermee wil de gemeente Wageningen komen tot een startnotitie die aanknopingspunten biedt voor een richtinggevend wegingskader. Een kader dat ruimte geeft voor het maken van strategische keuzen voor kwalitatief goede ruimhartige opvang van asielzoekers, rekening houdend met het draagvlak van de stad.

De gemeente neemt kwaliteit als uitgangspunt voor een toekomstbestendig duurzaam model van opvang en ondersteuning en heeft daarom voor deze startnotitie middels een brede consultatie van de Wageningse partijen toegewerkt naar een beschrijving van de huidige situatie, een gedragen beschrijving van volwaardige asielopvang en een scenario met beleidsrichtingen voor duurzame asielopvang.

De startnotitie gaat specifiek over de groep personen/vluchtelingen die in Wageningen opgevangen wordt door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) (permanente locaties, tijdelijke locaties en noodopvang). In het stuk refereren we naar deze groep als asielzoekers. Er zijn niet alleen asielzoekers, maar ook asielstatushouder die bij het COA verblijven. Voor de eenduidigheid benoemen we de volledige groep als asielzoekers, omdat we geen onderscheid maken in de voorzieningen naar status in het proces. De opvang van ontheemden uit Oekraïne en de huisvesting van (minderjarige) statushouders is geen onderdeel van deze notitie. Wel wordt hier zijdelings aan gerefereerd waar nodig, omdat de vraagstukken elkaar wel raken.

DOEL

Het doel van deze startnotie is om te komen tot een kader dat dient als uitgangspunt voor het maken en uitvoeren van beleid om de opvang en ondersteuning van asielzoekers duurzaam te organiseren. De gedragen beschrijving van volwaardige asielopvang biedt contouren voor een toekomstig scenario duurzame asielopvang en geeft het college en de gemeente richting om keuzes te maken en haar rol goed te vervullen.

MET DE STAD, DOOR DE STAD

Het onderwerp opvang en ondersteuning van asielzoekers leeft sterk in Wageningen en er zijn veel Wageningers en Wageningse partijen die erg betrokken zijn en zich inzetten om asielzoekers een warm welkom te heten en mee te laten doen. Tegelijkertijd zijn er ook tegengeluiden; zorgen bij omwonenden van locaties of inwoners van Wageningen over bijvoorbeeld de druk die de instroom van asielzoekers legt op de Wageningse samenleving en woningmarkt. Voor de gemeente is het belangrijk om bij het ontwikkelen van toekomstig beleid de verschillende geluiden en ideeën uit de Wageningse samenleving een plek te geven en daarom is voor de totstandkoming van deze startnotitie in sessies en afzonderlijke gesprekken input opgehaald bij betrokken stakeholders (zie onderstaand kader). Hen is gevraagd mee te denken en hun advies uit te brengen over een toekomstig scenario voor duurzame asielopvang op basis van hun specifieke expertise/ invalshoek ten opzichte van het vraagstuk. In de gesprekken is stil gestaan bij hoe de huidige situatie wordt ervaren en wat kwalitatieve kenmerken zijn van een duurzaam opvang en ondersteuningsmodel.

Tijdens deze gesprekken zijn veel ideeën en oplossingen aangedragen, maar ook zorgen en aandachtspunten benoemd. De uitkomsten van deze gesprekken zijn meegenomen in de uitwerking van de startnotitie die voor u ligt.

De volgende partijen en personen zijn betrokken zijn geconsulteerd:

- Gesprekstafel op 25 maart, waarbij aanwezig Welkom in Wageningen, Buddy to Buddy, Vluchtelingenwerk, Vluchtelingen Onder Dak, Wageningse Vrijwilligers Centrale, Meedoenbalie, Wageningse Kamer van Vereniging, Diaconaal Platform Wageningen.
- Individuele gesprekken met Startpunt, Werkgever Service Punt, programma arbeidsmarkt regio Foodvalley, OBS De Tarthorst, ISK Pantarijn, YOIN, De Meedoenbalie, COA-locatiemanagers, COA medewerker, 3 bewoners AZC Keijenbergseweg, 1 bewoner AZC Bosrand, 1 ervaringsdeskundige.
- Intern bij gemeente Wageningen: beleidsmedewerker asielopvang, Procesregisseur Huisvesting & Inburgering, casemanagers, beleidsmedewerker Werk en re-integratie, beleidsmedewerkers leven en wonen, projectteam Oekraïne, jeugdconsulent, wethouders en managers.

LEESWIJZER

In deze startnotitie over duurzame asielopvang in Wageningen, wordt in het eerste hoofdstuk ingegaan op de huidige situatie van opvang en ondersteuning in Wageningen. Na een korte beschrijving van de landelijke context volgt de Wageningse visie en werkwijze, daarna wordt ingezoomd op de Wageningse opvanglocaties en hoe de mensen die hier wonen ondersteund worden t.a.v. de aspecten meedoen, onderwijs, zorg en werk. Per aspect wordt kort uiteengezet hoe en met welke partijen dit in Wageningen ingevuld wordt, welke

aandachtspunten er door de stakeholders genoemd worden en hoe het bekostigd wordt. Dit wordt als vertrekpunt gebruikt om in hoofdstuk 2 richting te geven aan hoe de opvang en ondersteuning in de toekomst duurzaam te organiseren in Wageningen. Er wordt gestart met een beschrijving van de kwalitatieve kenmerken van volwaardige asielopvang. Tenslotte worden er richtingen gegeven aan de kaders voor duurzame asielopvang. In het laatste hoofdstuk wordt kort ingegaan op het vervolg.

Samenvatting

Wageningen is een stad die de menselijke maat, inclusiviteit en rechtvaardigheid hoog in het vaandel heeft staan en dit moet ook in de voorwaarden die aan de opvang binnen de gemeentegrenzen gesteld worden tot uiting komen. Het uitgangspunt daarbij is we vangen niet op, maar bieden mensen die naar Wageningen komen een thuis. Samen met het lokale netwerk worden ze zo goed mogelijk begeleid om vanaf dag 1 mee te kunnen doen.

In deze startnotitie is middels gesprekken met maatschappelijke partners, betrokken organisaties, (oud)bewoners van COA locaties en het ambtelijk apparaat inzicht gekregen in de uitdagingen in Wageningen als het gaat om asielopvang (hoofdstuk 2). Op basis van deze inzichten zijn de kaders geschetst voor de toekomst die als basis dienen voor beleid en uitvoering.

KADERS

Gebaseerd op deze kwalitatieve kenmerken voor volwaardige asielopvang en in aansluiting op de bedenkingen die de raad ons via de motie heeft voorgelegd stelt het college voor om zich aan de volgende kaders te verbinden:

1. Wageningen biedt, in samenwerking met het COA, in de toekomst één grote opvanglocatie en satellietlocatie(s) voor 550 plekken.
2. Bewoners in de asielopvang kunnen vanaf dag 1 meedoen in de Wageningse samenleving. COA, partners en de gemeente zetten zich in voor een passend participatieaanbod met specifieke aandacht voor begeleiding naar werk.
3. Het bestaande ondersteuningsmodel door COA en maatschappelijke partners wordt verstevigd. Partijen werken in een netwerk samen, waar aanbod te bereiken is via één loket/toegang.
4. De Wageningse toetsingscriteria zijn leidend in de opvang van afgewezen asielzoekers.
5. Voor kinderen/jongeren in de opvang is onderwijs in de nabijheid

Een verdere uitwerking van de kaders is te vinden in hoofdstuk 3 van deze rapportage.

GLOBAL PLAN VAN AANPAK

Tijdsplanning

In dit rapport is nog geen plaats voor een uitgebreid plan van aanpak, dat volgt nog na verdere uitwerking van het beleid. Wel is globaal geschetst hoe de kaders in de tijd komen te staan. In het kort ziet deze er als volgt uit, toelichting is te vinden in hoofdstuk 4.

	2024		2025				2026				2027			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Processen Raad	Startnotitie				Beleidskader				Update programma					
Kader 1			Plan van aanpak		Zoeken locaties en gesprekken ketenpartners									Realisatie
Kader 2		Pilot werk			Resultaten pilot werk		Regiopilot							
Kader 3						Afspraken maken ketenpartners								
Kader 4		Landelijke lobby/ontwikkelingen LVV												
Kader 5	Gesprekken lokale partners en regio			Duurzame locatie ISK										

Financiële kaders

Om dit daadwerkelijk uit te kunnen voeren zijn extra middelen noodzakelijk. In de begroting 2025 is al rekening gehouden met 1 FTE om in te zetten voor een

programmaleider en een klein programmateam vluchtelingen- en asielzaken. Wanneer het plan van aanpak gereed is, wordt daar een bijbehorende begroting bij opgesteld en zal het college budget aanvragen bij de gemeenteraad voor inzet van het programma vluchtelingen- en asielzaken.

Inhoud

1. Het asielsysteem.....	7
1.1 LANDELIJKE CONTEXT.....	7
1.2 WAGENINGSE VISIE.....	8
1.3 DE PROCEDURES EN WAGENINGSE LOCATIES.....	8
1.4 DAGELIJKS LEVEN, BEGELEIDING EN ACTIVITEITEN.....	10
1.5 REGIONALE SAMENWERKING.....	11
2. Opvang en ondersteuning in Wageningen.....	12
2.1 HUISVESTING.....	12
2.2 AFWIJZING ASIEL.....	13
2.3 MEEDOEN.....	14
2.4 WERK.....	15
2.5 ONDERWIJS.....	16
2.6 ZORG.....	19
3. Wageningen werkt aan een toekomstbestendig model.....	21
3.1 UITGANGSPUNTEN VOLWAARDIGE ASIELOPVANG.....	21
3.2 KADERS DUURZAME ASIELOPVANG.....	25
4. Globaal Plan van Aanpak.....	30
4.1 PLAN VAN AANPAK.....	30
4.2 FINANCIËLE KADERS.....	31
4.3 VERVOLG.....	32

1. Het asielsysteem

In dit hoofdstuk volgt de context waarin deze startnotitie wordt geschreven. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe het asielsysteem eruit ziet en op welke manier Wageningen hier op hoofdlijnen invulling aan geeft.

1.1 LANDELIJKE CONTEXT

De asielinstroom is over de afgelopen jaren toegenomen. Dit jaar komen er naar verwachting tussen de 32.000 en 63.000 nieuwe asielzoekers naar Nederland. De totale asielinstroom komt dan mogelijk uit tussen de 49.800 en 78.500. Op basis van het verwacht aantal asielzoekers dat komt, de snelheid van de procedure en hoeveel mensen huisvesting krijgen in een gemeente, verwacht het COA dat er op 1 januari volgend jaar bijna 97.500 opvangplekken nodig zijn¹.

Het rijk heeft de wettelijke taak om de opvang van asielzoekers te organiseren. Het COA is hiervoor de uitvoerende partij. Het COA heeft de regierol en voorziet in opvang, toegang tot zorg, maaltijden of eetgeld, leefgeld, begeleiding, en recreatieve activiteiten en is dus verantwoordelijk voor het dagelijks leven op het AZC.

Gemeenten zijn nodig om locaties voor asielopvang mogelijk te maken. In de afgelopen jaren konden gemeenten zich vrijblijvend inzetten om asielzoekers op te vangen. Begin dit jaar is de wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (in het vervolg aangeduid als Spreidingswet) ingevoerd. De wet zorgt voor een eerlijke spreiding van opvangplekken over Nederland, op basis van inwoneraantal en sociaaleconomische draagkracht van gemeenten. De wet moet zorgen voor vermindering van overbelasting van opvanglocaties die vaak niet geschikt zijn voor langdurig verblijf. De verwachting is dat hiermee een duurzaam en stabiel opvanglandschap met voldoende opvangplaatsen komt. Maar voorlopig zullen er nog verschillende vormen van tijdelijke opvang bestaan en is het belangrijk om te streven naar goede ondersteuning in elk type opvang.

Gemeenten krijgen financiering voor de opvang van asielzoekers via het faciliteitenbesluit. De gemeente wordt in het gemeentefonds gecompenseerd voor alle asielzoekers die nog geen BSN-nummer hebben. Het doel van de uitgaven is dan ook aan openbare voorzieningen, infrastructuur en andere algemene voorzieningen. Dit besluit biedt geen aanvullende subsidiering voor participatie-activiteiten of grootschalige inzet van maatschappelijke organisaties.

Via de Spreidingswet komen middelen beschikbaar op basis van het aantal plekken boven de reguliere taakstelling. Deze middelen zijn voor gemeenten vrij in te zetten. Met het aantreden van het huidige kabinet is de Spreidingswet ter discussie komen te staan. Vooralsnog is de wetgeving niet ingetrokken en gaan wij dus uit van de uitvoering van deze wettelijke taak in deze startnotitie. En geven we in hoofdstuk 4 inzicht in de financiële middelen vanuit de Spreidingswet. Bovenal ziet de gemeente ook een rol voor zichzelf in de asielopvang indien deze wettelijke taak wijzigt of vervalst, zoals we al vele jaren doen.

---

¹ Op basis van vaststelling benodigde opvangplekken maart 2024.

1.2 WAGENINGSE VISIE

Wageningen is een stad die de menselijke maat, inclusiviteit en rechtvaardigheid hoog in het vaandel heeft staan en dit moet ook in de voorwaarden die aan de opvang binnen de gemeentegrenzen gesteld worden tot uiting komen. Het uitgangspunt daarbij is we vangen niet op, maar bieden mensen die naar Wageningen komen een thuis. Samen met het lokale netwerk worden ze zo goed mogelijk begeleid om vanaf dag 1 mee te kunnen doen.

Daarbij zijn de 5 principes van ons sociaal beleid ('Samen Wageningen') leidend.

1. Problemen zoveel mogelijk voorkomen -> we zetten in op preventie en dus het maken van slimme keuzes over welzijn en zorg aan de voorkant.
2. De inwoner staat centraal -> dus ook AZC bewoners als (tijdelijke) inwoner van de stad.
3. We doen het samen -> de opvang en ondersteuning is een gedeelde verantwoordelijkheid en wordt ingericht door vele Wageningse partijen.
4. We gaan uit van vertrouwen
5. We zoeken actief naar vernieuwing -> in onze aanpak blijven we zoeken naar innovatieve en frisse ideeën.

De gemeente Wageningen neemt de verantwoordelijkheid voor het duurzaam organiseren van volwaardige opvang en begeleiding van asielzoekers en baseert zich daarbij op de visie, doelen en resultaten die in 'Samen Wageningen' gesteld worden (verder beschreven in annex 1).

1.3 DE PROCEDURES EN WAGENINGSE LOCATIES

Er is nog geen vastomlijnde en vastgestelde aanpak in Wageningen, maar de huidige aanpak is wel algemeen te vatten in een omschrijving van de route die een asielzoeker in Wageningen doorloopt en welke partijen daarbij welke rol vervullen.

Als vluchtelingen asiel aanvragen in Nederland, dan heeft het rijk de taak een opvangplek aan te bieden. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) heeft een regierol in de asielopvang en organiseert lokaal opvanglocaties en begeleiding van asielzoekers. De gemeente Wageningen heeft net als alle andere Nederlandse gemeenten de wettelijke taak om opvang van asielzoekers te organiseren en ondersteunt het COA bij het vinden van geschikte opvanglocaties.

Elke opvanglocatie van het COA heet in de volksmond een asielzoekerscentrum (AZC). Maar eigenlijk is een azc één van de soorten opvanglocaties die het COA biedt.

Een asielzoeker komt binnen op een centrale opvanglocatie (COL), zoals Ter Apel. Hier volgt een eerste intake. Na deze eerste intake gaat de asielzoeker door naar een procesopvanglocatie (POL) of een pre-procesopvanglocatie (pre-POL). In deze locaties wacht de asielzoeker de eerste gesprekken in de algemene asielprocedure af. In Wageningen wordt locatie Keijenbergseweg deels als pre-POL ingezet en is locatie Bosrandweg een POL locatie. Voor het COA is het heel fijn dat Wageningen deze mogelijkheid biedt, omdat in Zevenaar de IND gevestigd is. In de afspraken tussen COA en IND is het COA verplicht om 600 POL-plekken in nabijheid van Zevenaar gerealiseerd te hebben.

Asielzoekers met een verlengde procedure, asielzoekers met verblijfsvergunning (wachtend op huisvesting in een gemeente) of afgewezen asielzoekers gaan

naar een regulier AZC. Een deel van locatie Keijenbergseweg wordt ingezet als AZC. Is er niet genoeg plek in de AZC's dan vangt het COA asielzoekers tijdelijk op in een noodopvang locatie. Dit zijn tijdelijke locaties met minder voorzieningen dan de standaard opvanglocaties van het COA. Wageningen biedt met de boot bij het Stek en de opvangplaatsen in het WICC een bijdrage aan deze noodopvang.

Er zijn nog andere soorten opvanglocaties, zoals crisisopvang, vrijheidsbeperkende en gesloten locaties, intensieve begeleidende opvang, handhaving en toezichtlocaties, en gesloten gezinsvoorziening. Deze type locaties passen niet bij de Wageningse visie op opvang van vluchtelingen en worden dus bewust niet geboden in Wageningen en zullen ook niet gerealiseerd worden. Daarnaast heeft het COA ook specifieke jongeren locatie, vaak meer kleinschalig. Deze is op dit moment niet in Wageningen gevestigd. Wel hebben we in de zomerperiode van 2023 tijdelijk noodopvang voor deze doelgroep gehad in hotel WICC.

Op dit moment zijn in Wageningen 650 duurzame asielopvangplekken, verspreid over COA locaties Keijenbergseweg en Bosrandweg. Het COA heeft herontwikkelplannen voor de locatie Keijenbergseweg. Na de verbouwing wordt het aantal plekken opgehoogd naar 400 en is er plaats op deze locatie voor zowel alleenstaanden als gezinnen. De opvang op locatie Bosrandweg is in juli 2024 verlengd voor onbepaalde tijd. Hierbij wordt rekening gehouden met de ontwikkelplannen op de locatie voor bebouwing. Gemeente, COA en Staatsbosbeheer stemmen hier zorgvuldig in af wat de mogelijkheden zijn. Opvangboot 't Stek en de opvang in het WICC-hotel zijn beiden noodopvanglocaties. Verlenging is daarbij geen doel op zich en afhankelijk van de ontwikkelingen in het veranderende asiellandschap en de verdere uitwerking langdurige samenwerkingsafspraken met het COA zullen daar keuzes over worden gemaakt. De opvang op COA locatie 't Stek loopt af in september 2024. Wageningen heeft de regio verzocht deze plekken elders in de regio te voorzien. Hier is helaas nog geen concrete optie uit voortgekomen. COA locatie het WICC is verlengd tot maart 2025.

Onderstaande tabel biedt een overzicht van het totaal aantal opvangplekken en de verschillende doelgroepen die er gehuisvest worden.

Locaties	Type locatie	Aantal opvangplekken	Beschikbaarheid	Doelgroep
COA Keijenbergseweg	Pre-POL/AZC	350	Onbepaalde tijd	Volwassenen
COA Bosrandweg	POL	300	Onbepaalde tijd (minimaal tot november 2026)	Volwassenen en gezinnen
COA 't Stek	Noodopvang	122	t/m september 2024.	Alleenstaande mannen
COA WICC	Noodopvang	50	t/m maart 2025	Volwassen statushouders die wachten op huisvesting in de regio
Totaal		822		

In het scenario dat de asielaanvraag is goedgekeurd dan wordt de aanvrager statushouder en gekoppeld aan een gemeente. Als je aan gemeente Wageningen gekoppeld wordt dan ben je officieel inwoner van Wageningen. De gemeente stapt dan in de regierol en regelt huisvesting en start met de inburgering. Vanuit de Wet Inburgering heeft Wageningen het doel een warme overdracht en een doorlopende leerlijn tussen de voorinburgering op het AZC en de inburgering in te gemeente te realiseren. Voor minderjarige jongeren loopt dit proces nog iets anders. Hun asielaanvraag wordt vaak sneller behandeld, waarna ze in een kleinschalige woonvoorziening terecht komen onder voogdijschap van Nidos. In Wageningen zijn op twee locaties wooneenheden van Yoin (contractpartner van Nidos) waar minderjarige jongeren worden opgevangen en begeleid. In principe tot zij 18 jaar zijn, maar met de mogelijkheid voor verlengde begeleiding tot maximaal 21 jaar.

Bij afwijzing van de aanvraag komt de uitvoerder van het terugkeerbeleid de Dienst Terugkeer en Vertrek in beeld. In Wageningen wordt deze groep vooralsnog ondersteund met opvang en begeleiding door de lokale voorziening Vluchteling Onder Dak (VOD).

De opvang voor ontheemde Oekraïners valt buiten de scope van deze startnotitie. Maar omdat het wat zegt over de totale opvang van vluchtelingen en dus raakt aan het capaciteitsvraagstuk en draagvlak van de stad is het van belang te noemen dat Wageningen momenteel 189 opvangplekken biedt voor Oekraïners verspreid over 6 gemeentelijke locaties. De huisvesting, begeleiding, ondersteuning en financiering van deze groep is geregeld via de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne en valt daarmee niet onder dezelfde afspraken als de asielopvang.

1.4 DAGELIJKS LEVEN, BEGELEIDING EN ACTIVITEITEN

Asielzoekers wonen en leven zelfstandig in een opvanglocatie. Ze doen hun huishouden, koken (alleen in de noodopvang geen eigen kookvoorziening), doen boodschappen, sporten, recreëren en participeren. Daarnaast hebben ze gesprekken met verschillende instanties betrokken bij de asielprocedure (Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het COA, Dienst Terugkeer en Vertrek (DTenV) en Vluchtelingenwerk) en bereiden zij zich voor op een leven buiten het opvangcentrum.

Het programma voorinburgering is een belangrijke component ter voorbereiding op het leven buiten het opvangcentrum. Statushouders starten met dit programma waarin taalles wordt gegeven en een introductie wordt gegeven over het leven en participeren in Nederland.

Het is belangrijk dat AZC-bewoners zo snel mogelijk actief mee kunnen doen in de samenleving. Dit draagt bij aan een zinvolle dagbesteding en bevordert het welbevinden en de gezondheid van de bewoners. Vanaf de start meedoen zorgt voor een snellere en betere integratie. Door te participeren vergroten ze hun kennis van de Nederlandse taal en cultuur, doen ze ervaring op, komen ze in aanraking met Nederlanders en zijn ze eerder zelfredzaam. Vanaf dag 1 meedoen draagt ook bij aan het draagvlak voor nieuwkomers in de samenleving.

Het COA heeft de regierol in de begeleiding van de AZC bewoners en helpt de bewoners met meedoen door hen (toeleiding naar) cursussen en activiteiten te bieden. Daarnaast heeft het COA Meedoenbalies. In Wageningen is er zowel op

AZC Keijenbergseweg als AZC Bosrandweg een Meedoenbalie, waarvan Vrijwilligers Centrum Wageningen de uitvoerder is. Elke week zet de Meedoenbalie zich samen met vrijwilligers uit het AZC in om mensen te koppelen aan vrijwilligersklussen, sociale activiteiten, taalactiviteiten en sportactiviteiten.

In Wageningen spant de gemeente zich middels de inzet van maatschappelijke partijen zoals Welkom in Wageningen, Buddy to Buddy, Vluchtelingenwerk en VOD in om bewoners voor te bereiden op de toekomst en te begeleiden naar mogelijkheden in het dagelijks leven. Ook zijn er veel betrokken bewoners/vrijwilligers en (vrijwilligers)organisaties die ondersteunen in de begeleiding naar het meedoen in het dagelijks leven Wageningen. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van het vrijwilligerscentrum, bblthk (taalhuis), Thuis, Markt 17, en Shout.

Een overzicht van de belangrijkste partners en partijen waarmee de gemeente samenwerkt wordt weergegeven in annex 2.

Het COA is tevens verantwoordelijk voor toegang tot medische zorg en asielzoekers kunnen de opvanglocatierecht voor huisartsenzorg (GZA). Voor onderwijs en jeugdhulp kunnen asielzoekers terecht bij gemeentelijke voorzieningen.

1.5 REGIONALE SAMENWERKING

In de Regio Foodvalley (Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen) is Wageningen onderdeel van de Regionale Regie Tafel Migratie en Integratie. Er is een regionale projectleider op dit thema die de samenwerking op bestuurs- en beleidsniveau coördineert. In het licht van de Spreidingswet wordt momenteel bijvoorbeeld gesproken over het huidige aantal opvangplekken en hoe we als regio passend invulling kunnen geven aan de regionale opgave. De uitkomsten van de Regionale Regie Tafel worden meegenomen naar de Provinciale Regie Tafel.

Er wordt in de regio ook samengewerkt op specifieke aspecten van de ondersteuning van asielzoekers, bijvoorbeeld als het gaat om de regiofunctie van het ISK-onderwijs, de verkenning van het thema asielzoekers en werk en op het gebied van inburgering.

2. Opvang en ondersteuning in Wageningen

In dit hoofdstuk is ruimte voor een analyse van de Wageningse situatie. Hierin zijn de aandachtspunten opgenomen die de verschillende partners/partijen hebben aangestipt in de gesprekken. Deze analyse vormt het vertrekpunt voor de ontwikkeling van duurzaam asielbeleid. Voor de volledigheid van de aandachtspunten van de partners benoemen we in dit hoofdstuk ook de zaken waar de gemeente geen (directe) invloed op heeft. Daarbij is niet gezegd dat alle facetten ook daadwerkelijk in het beleid van de gemeente een plekje krijgen. Wel kijkt de gemeente naar de ondersteunende rol die zij kan spelen in deze thematieken bijvoorbeeld door lobby of door het stellen van randvoorwaarden.

2.1 HUISVESTING

De indicatieve opvang opgave voor 2024 die volgt uit de spreidingswet is dat Wageningen **165** duurzame opvangplekken (waarvan t.b.v. AMV: 14) moet bieden.

Tot 1 November krijgen gemeenten in de provincie Gelderland de tijd om een onderlinge verdeling van de provinciale opgave te maken. In Gelderland gaat het om ongeveer 12000 opvangplekken.

Dit gebeurt aan de regionale en provinciale regietafels. Hier wordt besloten welke gemeenten opvang gaan leveren en met hoeveel plekken. Hierbij is het mogelijk de totale opgave rond de opvang van vluchtelingen (inclusief Oekraïners) en de huisvesting van statushouders in samenhang te bezien.

Om een compleet plaatje voor Wageningen te schetsen: de opgave opvang ontheemde Oekraïners voor 2024 is 269 en de taakstellingsopgave voor huisvesting statushouders voor de 2024 is 82.

Aandachtspunten

- In veel van de gesprekken met maatschappelijke en vrijwilligersorganisaties wordt de wens uitgesproken om in een toekomstig opvangmodel ook ruimte te bieden om de opvang kleinschaliger in te richten.
- Ook de ligging van de twee grote opvanglocaties buiten de stad wordt in veel gesprekken aangekaart. De afstand tot de voorzieningen van de stad maakt de toegang tot het aanbod een uitdaging voor veel bewoners.
- Op dit moment is het draagvlak bij de omwonenden goed. Voor de gemeente en het COA blijft het een belangrijke taak om omwonenden te betrekken en ruimte te geven aan hun ideeën en zorgen.
- Er wordt benoemd dat de huidige locaties en woonunits weinig ruimte, privacy en rust bieden. En dat niet alle bewoners en groepen zich veilig voelen. De gemeente ziet dit als een belangrijk signaal voor het COA omdat deze zaken een plek hebben in het Programma van Eisen dat het COA inzet om de kwaliteit van de opvang te waarborgen.
- Een ander (welbekend) signaal voor COA landelijk gaat over het verplaatsen van mensen en dan met name kinderen/jongeren. Dit geeft onrust en betekent dat asielzoekers steeds opnieuw de weg moeten vinden in een nieuwe gemeente en veel wisselen van voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan de impact van wisselen van school voor kinderen.
- Er is nu bijna geen uitstroom van Wageningse AZC-bewoners in Wageningen of de regio. De schaal en de tijdelijke aard van de huidige opvang zorgt ervoor dat het niet haalbaar is om mensen in eigen stad/regio uit te laten stromen. Dit is een aandachtspunt voor de uitstroom afspraken die de gemeente heeft met het COA.

- De hoofdgroep uitstromers in Wageningen zijn jongeren die wachten op gezinshereniging. Voor hen is het belangrijk om gezinsleden in een AZC nabij te hebben. Nu missen ze veel van integratie en onderwijs omdat ze veel naar gezinsleden in verre AZC's gaan hen te ondersteunen. Dit is ook een aandachtspunt voor de instroom/uitstroom afspraken die de gemeente en het COA hebben.
- Tijdelijke opvangplekken zijn bij voorbaat niet duurzaam en het is voor deze plekken lastiger om de opvang en ondersteuning structureel en kwalitatief hoogwaardig in te richten.

Bekostiging

Het COA is verantwoordelijk voor de kosten van exploitatie en onderhoud van de locaties.

De invoering van de Spreidingswet brengt een uitkeringssystematiek met zich mee. Gemeenten kunnen een vrij besteedbare uitkering krijgen voor duurzame opvangplekken die zij beschikbaar stellen boven hun indicatieve deel (zie annex 3 voor bekostigingssystematiek). Dit bedrag is door de gemeente vrij in te zetten en kan gebruikt worden om opvang en begeleiding verder te ondersteunen. Ook wordt er jaarlijks via het faciliteiten besluit een vergoeding uitgekeerd voor de opvang van asielzoekers (voor o.a. capaciteitsplaatsen en noodopvang). Dit bedrag is ter compensatie van het feit dat deze inwoners niet meetellen via een bsn-nummer voor het gemeentefonds. De middelen worden niet specifiek ingezet ter ondersteuning en begeleiding van de asielzoekers.

De gemeente heeft geen financiële verplichting in de huisvesting van minderjarige statushouders. Wel drukt deze huisvesting op de diensten van de gemeenten in de vorm van begeleiding Jeugdhulp en begeleiding huisvesting en Wet Inburgering. De jongeren vragen hierin meer capaciteit dan andere groepen inburgeraars.

2.2 AFWIJZING ASIEL

Bij afwijzing van de asielaanvraag kan de aanvrager nog een korte tijd (28 dagen) op het AZC blijven wonen. In Wageningen ondersteunt de lokale voorziening Vluchteling Onder Dak (VOD) met de opvang en begeleiding van mensen waarvoor het eerste verzoek tot asiel is afgewezen en die nog perspectief hebben in Nederland op een proces. In 2023 zorgde VOD voor de opvang en ondersteuning van 35 personen, sommige personen worden tijdelijk opgevangen anderen worden langjarig begeleid door VOD in hun asielproces. Niet al deze personen vallen binnen de opgestelde toetsingscriteria door de gemeente Wageningen en door de raad bekrachtigd in 2009 (zie bijlage 4). Personen buiten deze toetsingscriteria worden niet gefinancierd vanuit de gemeente, maar vanuit giften en andere inkomsten.

Aandachtspunten

- Een goede samenwerking tussen COA, DT&V, VOD, Vluchtelingenwerk en de gemeente is noodzakelijk om onduidelijkheid over individuele casussen te voorkomen.
- Er is onduidelijkheid over de continuering van de 'bed-bad-brood'-regeling op landelijk niveau. Er werd gewerkt aan een landelijk dekkend netwerk van Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen. Met de komst van het nieuwe kabinet is het onzeker hoe dit verder gaat.
- Ede is centrumgemeente voor de 'bed-bad-brood' voorziening van Wageningen. Wageningen krijgt zelf geen financiële middelen voor het uitvoeren van deze taak.

- VOD hanteert in de praktijk soms soepelere criteria dan de toetsingscriteria van de gemeente Wageningen voor opvang. Dit zorgt voor onduidelijkheid over de financiële situatie van VOD. Zij geven regelmatig aan middelen tekort te komen, maar dit valt buiten de huidige scope van de vastgestelde opvang door de gemeente Wageningen.

Bekostiging

De afgelopen jaren heeft de gemeente deze lokale noodopvang (financieel) ondersteund voor asielzoekers die een geschiedenis in Wageningen hebben en voldoen aan de door de gemeenteraad vastgestelde toetsingscriteria om aanspraak te kunnen maken op noodopvang.

2.3 MEEDOEN

Onder deze paragraaf richten we ons op participatie-activiteiten die niet werkgerelateerd zijn. In de volgende paragraaf gaan we verder in op werk. In Wageningen zetten COA en de maatschappelijke partners zich in voor participatie op de COA locaties en in de stad. Meedoen is belangrijk om jezelf te kunnen ontplooiën, een netwerk op te bouwen en om invulling te kunnen geven aan de dag. Meedoen is een belangrijke component van duurzame opvang, die we in de toekomst nog meer willen versterken.

Aandachtspunten

- Een signaal voor het COA is dat bewoners van AZC Keijenbergseweg aangeven het lastig te vinden om binnen het AZC te weten wie je waarvoor kan aanspreken en wie je kan helpen bij de weg in het dagelijks leven te vinden. Bewoners missen iemand die ze de weg wijst.
- Een aandachtspunt voor het ondersteuningsaanbod is dat zowel bij de ondersteunende partijen als de bewoners behoefte is aan duidelijkheid over het aanbod: zo werkt het in Wageningen, waar kan je voor wat terecht en bij wie? Er wordt veel georganiseerd en er zijn veel mogelijkheden voor meedoen. De Meedoenbalie op de COA-locaties neemt de begeleiding naar vrijwilligerswerk op zich, maar meedoen in een bredere zin wordt niet gecoördineerd.
- Veel bewoners zitten in de passieve stand en doen op dit moment niet vanuit zichzelf mee.
- Vanuit de maatschappelijke organisaties en de Meedoenbalie wordt een groot aantal participatie activiteiten aangeboden. Dit wordt heel positief ontvangen. De aanwezigheid van de Meedoenbalie op het AZC werkt drempelverlagend voor zowel de bewoners als de Wageningse partijen. De balie verkleint de afstand en vervult een linking pin rol, ook voor bewoners die activiteiten willen organiseren.
- De maatschappelijke organisaties geven aan dat het huidige aanbod passender en inclusiever kan. Taalles is bijvoorbeeld op zeer basaal niveau beschikbaar voor alle AZC bewoners (24 uur voorinburgering), maar kansrijke asielzoekers kunnen 124 uur krijgen. De overige groep is aangewezen op informeel taalonderwijs, zoals taalcafés. De taalcafés zijn in Wageningen momenteel erg druk bezocht en uitbreiding van capaciteit is wenselijk.
- De voorinburgering heeft meer potentie dan dat het COA eruit haalt. Door inflexibiliteit in de organisatie van de voorinburgering gebeurt het vaak dat personen niet op komen dagen voor de voorinburgering, maar wel een plekje bezet houden voor anderen die wel graag deel zouden willen nemen.

- Veel van het meedoen aanbod wordt ingevuld door de kracht van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Dat wordt door Wageningen omarmt, maar dit maakt de ondersteuning ook kwetsbaar en dus is het voor het waarborgen van de kwaliteit en doorgaande lijn in de ondersteuning belangrijk om ook aandacht te hebben voor de professionele ondersteuning van vrijwilligersorganisaties.
- De meeste statushouders komen uit AZC's buiten Wageningen. Hoe hard we vanuit het uitvoeringsplan Wet Inburgering een vroege start van integratie en participatie ook willen de realiteit is dat het vaak pas start als ze gehuisvest zijn. Dit is een aandachtspunt voor de uitstroom afspraken die de gemeente heeft met het COA.

Bekostiging

De Meedoenbalie wordt gefinancierd door het COA en de Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk. Voor 2024 is dit 51.872.

De gemeente financiert de inzet van Vluchtelingenwerk (€126.300), Welkom in Wageningen (€23.333), en VOD (€107.885). Dit komt deels uit inburgeringsbudget en deels uit algemeen sociaal budget.

2.4WERK

Werk is een van de aspecten die bijdraagt aan een zinvolle wachtperiode en voorbereiding op de toekomst. Veel AZC bewoners kunnen en willen graag werken. Werk biedt een opstap naar financiële zelfstandigheid en is een manier om de taal beter te leren kennen en een netwerk op te bouwen om later door te groeien op de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben veel werkgevers hard personeel nodig in de huidige krappe arbeidsmarkt. En dus kan een goede match tussen de vaardigheden van nieuwkomers en de vraag van de arbeidsmarkt een positieve impuls geven voor beide partijen. De route naar passend werk is breder dan het begeleiden naar de juiste baan. Het kan ook bestaan uit hulp bij het vinden van passend opleidingsaanbod, denk bijvoorbeeld aan bijscholing of omscholing naar een ander beroep of ondernemen.

Sinds november 2023 mogen asielzoekers, die langer dan 6 maanden in Nederland verblijven, het gehele jaar onder voorwaarden werken. Er is bijvoorbeeld een tewerkstellingsvergunning (TWV) nodig die de werkgever bij het UWV moet aanvragen. De asielzoeker heeft een BSN-nummer nodig om een bankrekening te openen. Dit is nodig voor het salaris en zodat de werkgever loonbelasting kan afdragen. Na 6 maanden kan je na inschrijving in de BRP een BSN krijgen, maar er zijn op dit moment lange wachttijden voor het verkrijgen van een BSN.

De begeleiding van deze potentiële groep werknemers is een actueel thema in Wageningen. Het staat op het vizier van de Wageningse partijen, het COA en de gemeente (zie o.a. Motie Asielzoekers versneld aan het werk, januari 2023). Momenteel wordt in kaart gebracht wat zowel deze potentiële groep werknemers als werkgevers nodig hebben en hoe zij het beste ondersteund kunnen worden. De vraag hierbij is wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft. Het is geen wettelijke taak van de gemeente en ook niet van het COA of van relevante partijen zoals Vluchtelingenwerk. De gemeente voelt zich wel verantwoordelijk en ziet de voordelen om hierin te ondersteunen, maar dat gaat dus buiten de kaders van de reguliere gemeentelijke taken.

Om verder in kaart te brengen wat mogelijk is in Wageningen kan lering worden getrokken uit lokale initiatieven zoals Iedereen aan Boord in Deventer, Refugee

Connect in Harderwijk, De Werkclub in Rotterdam, of landelijke inzet van Nieuwkomers en Werk, Refugee Talent Hub en Untapped Talents.

Aandachtspunten

- Het rijk (IND) is verantwoordelijk het verstrekken van BSN-nummers. Er zijn lange wachttijden, waardoor het na 6 maanden verkrijgen van een BSN-nummer veelal langer duurt en AZC-bewoners dus langer moeten wachten om aan het werk te kunnen. De gemeente ziet het als haar taak om dit landelijk te blijven agenderen en eventueel ondersteuning aan te bieden bij BRP-straten van het IND.
- De COA-locaties in Wageningen helpen binnen hun begeleidingsrol de bewoners graag op weg naar werk, maar het is niet hun primaire taak en de ervaring is dat begeleiding naar werk veel specifieke kennis en menskracht vergt.
- Werk gaat over stadsgrenzen en is een regionaal vraagstuk. Aan de gemeente de taak om de groep asielzoekers op het regionale beleidsoverleg werk en in de arbeidsmarktregio te agenderen.
- Voor zowel de nieuwe groep werknemers als werkgevers moet meer inzicht komen over de route. Dus voor bewoners ondersteuning bij de weg naar werk, wat heb ik ervoor nodig, wat is mijn profiel, wat wil ik. Voor de werkgevers meer duidelijkheid over wat er nodig is, wat tijdelijkheid betekent, wat deze mensen kunnen, wat er georganiseerd kan worden. Als dat duidelijk in beeld is, kan er gekeken worden wat er eventueel ingericht moet worden of aangepast/aangevuld op de huidige voorzieningen. Daarbij hoort ook de vraag wie welke rol heeft.
- Aandachtspunt voor toeleiding naar werk is om rekening te houden met verschillende scenario's voor verschillende groepen mensen. Hoe ondersteun je de proactieve groep? Hoe de groep die meer werkvaardigheden/kennis van Nederlandse arbeidsmarkt nodig heeft? En hoe de groep die passiever is? Ook is er een groep (hoger opgeleide) asielzoekers waarbij eerst diplomawaardering nodig is om hetzelfde vak uit te kunnen oefenen.
- Vanuit Werkgever Service Punt komt het idee om een keer een Werkcafé te organiseren op 1 van de AZC's

Bekostiging

De reguliere voorzieningen die geboden worden aan alle Wageningse werkzoekenden worden gefinancierd uit het re-integratiebudget (Sociale dienstverlening) en uit regionale middelen via de arbeidsmarktregio. Ook worden er kosten gemaakt voor capaciteit in de vorm van klantmanagement, accountmanagement, en voor de inzet van beleidsmedewerker werk. Die toekomstige inzet is mede afhankelijk van de omvang van de groep werkzoekende asielzoekers. Dit jaar heeft gemeente mede door verzoek vanuit de motie eenmalig €50.000 gevraagd en toegekend gekregen van het COA om toeleiding naar werk voor asielzoekers en statushouders een impuls te geven.

2.5 ONDERWIJS

Alle leerplichtige kinderen die verblijven in Nederland hebben wettelijk recht op onderwijs. Scholen zijn daarbij verantwoordelijk voor het verzorgen van het onderwijs en de gemeente voor de huisvesting van onderwijs. Het COA werkt

nauw samen met gemeenten en scholen en faciliteert, waar nodig, het vervoer naar school.

In Wageningen wordt het primair onderwijs aan asielzoekerskinderen verzorgd door OBS De Tarthorst, vallend onder het schoolbestuur van PPO de Link. Op AZC Bosrandweg geeft de Tarthorst les in twee schakelklassen. De gemeente huurt deze ruimte voor onderwijs. In iedere klas is ruimte voor ongeveer 16/17 leerlingen. Het wisselt hoeveel kinderen er zijn en hoelang de kinderen in Wageningen blijven. De kinderen krijgen bewegingsonderwijs in sporthal het Binnenveld. De onderwijscapaciteit die op AZC Bosrandweg geboden wordt lijkt voor nu voldoende.

Op AZC Bosrandweg is ook een leer- en speelgroep voor jonge kinderen in peutergroep 'de Kido'. De groep wordt begeleid door vrijwilligers en bewoners van de Bosrandweg.

Naast de twee klassen op het AZC, zijn er ook nog drie schakelklassen in het primair onderwijs voor leerlingen die korter dan twee jaar in Nederland zijn en nog geen Nederlands spreken, schrijven en lezen. De gemeente verstrekt subsidie voor de leerkrachten. Deze leerlingen vallen buiten de scope van deze opdracht, maar noemen we hier omdat het nieuwkomers betreft en dit inzicht geeft in het totaalbeeld.

Voor VO-leerlingen biedt Pantarijn Wageningen internationale schakelklassen (ISK). De ISK is gehuisvest op het Agro Businesspark. De leerlingen krijgen bewegingsonderwijs in sporthal de Aanloop. Met 200 leerlingen zit de ISK Wageningen momenteel aan haar maximale capaciteit, zowel qua ruimte als qua capaciteit van het team. Voor schooljaar 2024/2025 start het ISK met een leerlingaantal van ca. 150 leerlingen, in de loop van het schooljaar stijgt het aantal door instroom.

De ISK Wageningen heeft een regiofunctie. Ongeveer de helft van de leerlingen woont in de Gemeente Wageningen en de rest in omliggende regiogemeenten Rhenen, Overbetuwe, Neder-Betuwe, Veenendaal en Renkum. Het aandeel leerlingen vanuit de asielopvang is zeer gericht, het gaat om 10/15 leerlingen per jaar.

Aandachtspunten basisonderwijs

- Het COA houdt bij de verbouwing van AZC Keijenbergseweg nog geen rekening met ruimte voor basisonderwijs op de locatie. Veel van de maatschappelijke en vrijwilligersorganisaties spreken de wens uit om kinderen zo snel mogelijk in te laten stromen in het reguliere onderwijs.
- Een belangrijk signaal voor COA landelijk gaat over de consequenties voor de leergang en de leerlingen van overplaatsingen. Bij overplaatsingen is de ruimte die er is voor een goede overdracht vaak erg beperkt. Daarnaast zijn plotselinge transfers intens voor de leerling want ze hebben soms geen afscheid kunnen nemen van de klas en hun spullen niet mee kunnen krijgen.
- Sommige kinderen hebben extra ondersteuning of meer zorg nodig. Scholen hebben daarbij een signalerende functie en zijn een belangrijke schakel om door te verwijzen naar passende zorg, bijvoorbeeld naar het speciaal onderwijs of naar de gemeentelijke jeugdteams. Qua speciaal onderwijs duurt het o.a. door wachtlijsten vaak lang om een passende plek te vinden. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor het samenwerkingsverband onderwijs. Dit geldt overigens niet alleen voor asielzoekerskinderen.

- OBS de Tarthorst geeft aan dat het maken van verbindingen met extra aanbod voor de leerlingen verstevigd kan worden. Er wordt nu wel wat verbinding gezocht, bijvoorbeeld met sportservice voor aanvullende sportactiviteiten of met Solidez voor vakantieactiviteiten. Dit is een aandachtspunt om op te pakken binnen het aanbod van betrokken vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties.

Aandachtspunten voortgezet onderwijs

- De ISK-locatie op het Agro Businesspark is tijdelijk en wordt gehuurd. Dat is geen wenselijke situatie voor de gemeente. Daarom zoekt de gemeente samen met het ISK naar een duurzame oplossing voor huisvesting van de ISK, bij voorkeur op één locatie. Daarbij is de uitdaging dat Wageningen weinig locaties heeft die de huidige capaciteit kunnen huisvesten.
- Om integratie te bevorderen is het wenselijk dat de ISK-leerlingen ook in contact kunnen zijn met de 'reguliere' leerlingen van Pantarijn. Dat gebeurt op dit moment nog weinig.
- Ook voor het ISK-onderwijs geldt dat sommige jongeren extra ondersteuning of meer zorg nodig hebben. De ISK heeft daarbij een signalerende functie en is een belangrijke schakel om door te verwijzen naar passende zorg.
- De ISK vindt de verbinding met betrokken Wageningse partijen, zoals Vluchtelingenwerk, belangrijk en ziet ruimte voor verbetering in de samenwerking en afstemming: meer kennis van elkaar, weten wie wat kan, en welke capaciteit er is.
- Idee vanuit de ISK om de onderwijslijn door te trekken naar de AZC's. Bijvoorbeeld door daar een onderwijscafé te bieden of een rustige plek waar studenten begeleiding kunnen krijgen of opgevangen kunnen worden voor huiswerk.

Bekostiging

Het rijk bekostigt het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. De gemeente is verantwoordelijk voor het financieren van de onderwijshuisvesting. De gemeente huurt voor ongeveer € 15.000 per jaar twee lokalen bij het AZC Bosrandweg. Voor de onderwijshuisvesting bij het AZC (basisonderwijs), ontvangt de gemeente middelen van het COA (OHBA-regeling). Dit is een bedrag van €5 ton voor 15 jaar vanaf 2016. Daarnaast financiert de gemeente drie schakelklassen van het basisonderwijs voor nieuwkomers (€110.000 per schakelklas), dit budget komt deels uit de onderwijsachterstanden middelen en wordt aangevuld met eigen middelen. Op dit moment wordt er vanuit de asielopvang geen gebruik gemaakt van deze schakelklassen.

Voor de ISK huurt de gemeente het kantoorpand Agro Businesspark, de huur voor het schooljaar 2024/25 bedraagt € 185.000. De gemeente vraagt de regio-gemeenten om bij te dragen aan deze huur, naar rato van het aantal ISK-leerlingen uit deze gemeenten.

Voor de gemeentelijke taak op het gebied van onderwijshuisvesting voor basis en voortgezet onderwijs ontvangt de gemeente middelen via het gemeentefonds (ontschot). Deze middelen worden o.a. gebaseerd op het aantal leerlingen dat in Wageningen naar school gaat. De middelen zijn structureel onvoldoende voor uitgaven voor onderwijshuisvesting.

2.6ZORG

Toegang tot medische zorg is een recht van asielzoekers. Het COA is verantwoordelijk voor de organisatie en de financiering van die toegang en om asielzoekers te informeren over hoe de zorg in Nederland is georganiseerd. Voor huisartsenzorg gaan AZC bewoners naar de GZA (Gezondheidszorg Asielzoekers). In Wageningen is er een GZA-post op AZC Keijenbergseweg en AZC Bosrandweg. De bewoners van de noodopvanglocaties (WICC en 't Stek) maken ook gebruik van deze GZA posten. De GZA verwijst indien nodig door naar andere zorgverleners zoals een medisch specialist. De GGD Gelderland-Midden is verantwoordelijk voor de publieke gezondheidszorg voor asielzoekers. Deze zorg omvat onder meer jeugdgezondheidszorg (JGZ), infectieziektebestrijding- en preventie, en voorlichting over gezondheid. Sinds 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp aan kinderen die in een azc wonen en aan AMV-jongeren

In Wageningen zet de gemeente een medewerker van het Startpunt in voor laagdrempelige opvoedondersteuning en een jeugdconsulent voor geïndiceerde jeugdhulp. Het AZC en de scholen hebben een belangrijke signalerende functie als het gaat om extra ondersteuning van kinderen/jongeren. Opvoedondersteuning wordt op het AZC gegeven en als er geïndiceerde jeugdhulp nodig is voor jongeren/ouders op het AZC dan wordt doorverwezen naar een jeugdarts/jeugdconsulent. \

Aandachtspunten

- De zorg in thuislanden is vaak heel anders georganiseerd, waardoor de huisartsenzorg op het AZC (GZA) niet altijd aansluit op de vraag en behoeften van de cliënten.
- Cultuursensitief ondersteunen is heel belangrijk. In het Wageningse reguliere aanbod zijn weinig cultuur sensitieve organisaties/medewerkers, dat maakt het doorgronden van de vraag en het doorverwijzen van deze groep naar de juiste inzet complex. Ter ondersteuning van dit reguliere aanbod zet de gemeente cultuurverbinders in via Vluchtelingenwerk. Deze worden nog niet altijd gevonden.
- Het boven tafel krijgen van wat er speelt en wat de zorgvraag is, is moeizaam en dat heeft veelal met cultuurverschil te maken. De uitvraag kost ook meer tijd door de taalbarrière en het werken met tolken. Het kost meer tijd en energie.
- Door bewoners van AZC Keijenbergseweg wordt ervaren dat de capaciteit van de GZA te beperkt is om het aantal bewoners te bedienen. De post is een beperkt aantal uur open en er is onduidelijkheid over hoe de dienst werkt.
- Het Startpunt ervaart toename van vraag en problematiek, meer dan zij kunnen bieden in de beschikbare 4 uur per week voor opvoedondersteuning in het AZC
- De druk op de ondersteunende jeugdconsulent is hoog. Er wordt snel beroep gedaan op de jeugdconsulent door AZC en ISK-medewerkers. Maar vaak kan er vervolgens weinig met de vraag gedaan worden omdat ouders zich niet in de zorg herkennen en er vanuit het vrijwilliger kader dan geen inzet gepleegd kan worden. Veel van de vragen zouden ook afgevangen kunnen worden door het voorliggende veld vanuit Startpunt of dat AZC medewerkers beter weten wat ze moeten doen.

- Hulpvragen die direct van ouders komen gaan vaak niet over kind maar meer over hun eigen verminderde welbevinden doordat ze geen dagindeling/besteding hebben of eenzaam zijn. Dit werkt door op het gezin.
- Binnen de jeugdzorg belangrijk dat er meer duidelijkheid is van wie wanneer aan zet is. Wanneer klopt je aan bij jeugdzorg, wat kan gedaan worden door Startpunt, wat kan preventief afgevangen worden, en welk stuk heeft te maken met het ondersteunen van welbevinden ouders.

Bekostiging

Het GZA en toegang tot de zorg wordt gefinancierd door het COA. De gemeente financiert de laagdrempelige jeugd en opvoedondersteuning en de geïndiceerde jeugdhulp die nodig voor jeugdigen/ouders op het AZC. In 2023 bedroeg de inzet van jeugdhulp voor drie kinderen uit het AZC €50.000. De kosten voor de inzet van de Startpunt medewerker (4 uur per week) waren in 2023 ca. €10.000.

Gemeenten krijgen hiervoor een vergoeding op basis van de aantallen kinderen in de COA-opvanglocaties. In 2023 bedroeg deze Decentralisatie-uitkering Jeugdhulp aan kinderen in een AZC € 22.329. Daarnaast ontvangt de gemeente ook reguliere middelen voor jeugdhulp, maar geeft de gemeente structureel meer voor jeugdhulp uit.

3. Wageningen werkt aan een toekomstbestendig model

De gemeente neemt kwaliteit als uitgangspunt voor een toekomstbestendig duurzaam model van opvang en ondersteuning en heeft daarom voor deze startnotitie middels een brede consultatie van de Wageningse partijen toegewerkt naar een gedragen beschrijving van volwaardige asielopvang (paragraaf 3.1). Daaruit volgen in paragraaf 3.2 een aantal beleidsrichtingen voor duurzame asielopvang.

3.1 UITGANGSPUNTEN VOLWAARDIGE ASIELOPVANG

Op basis van de uitkomsten van de brede consultatie van de Wageningse partijen, en de eerder vastgestelde gemeentelijke uitgangspunten (waaronder de wensen en bedenkingen die de raad via de motie 'Volwaardige opvang van Vluchtelingen' benoemde), zijn de onderstaande kwalitatieve kenmerken voor volwaardige asielopvang gedefinieerd. Samen vormen deze uitgangspunten een richtinggevend kader voor volwaardige asielopvang.

Deze uitgangspunten schetsen een ideaal plaatje, daarbij moet in acht genomen worden dat de realiteit anders kan zijn door bijvoorbeeld hoge kosten, te weinig capaciteit, of de krappe woningmarkt. Daarnaast zijn voor de verschillende uitgangspunten verschillende partijen hoofd- of medeverantwoordelijk, dat betekent dat de gemeente in haar toekomstige beleid niet op alle vlakken directe invloed heeft/ regie voert.

OPVANG (samen wonen)

● SCHAAL

Wageningen zal zich blijven inspannen om ruim en toekomstbestendig op te vangen. Daarbij zijn een aantal zaken van belang. Ten eerste moet het totale aantal opvangplekken behapbaar blijven voor de ondersteunende voorzieningen. Daarbij moet de doelgroep die Wageningen opvangt in acht genomen worden. Als we bijvoorbeeld veel jongeren/kinderen op locaties opvangen dan zorgt dat voor knelpunten in het onderwijs. Ook moet de schaal aansluiten bij de afspraken over zoveel mogelijk uitstroom in eigen stad/regio.

Schaal zegt ook iets over de omvang van een opvanglocatie. Er is geen blauwdruk voor de ideale schaal. Vanuit zowel het COA als de Wageningse partijen en de Gemeente zijn er ideeën over kleinschalige opvang. Er zijn verschillende invullingen van kleinschaligheid. Het COA verstaat onder kleinschaligheid rond de 150 opvangplekken terwijl vanuit de samenleving aan veel kleinere locaties gedacht wordt (10-30 plekken). Kleinschaligheid vergt een andere manier van huisvesten en begeleiden van de bewoners. De gemeente staat ervoor open om samen met het COA en betrokken partijen de toekomstige opvang waar mogelijk kleinschalig(er) vorm te geven.

● VERBONDENHEID

Om mee te kunnen doen en gebruik te maken van het Wageningse aanbod is in verbinding staan met de (bewoners van de) stad belangrijk. De twee grote opvangcentra zijn buiten het centrum van de stad gelegen. Waardoor basisvoorzieningen zoals een supermarkt moeilijker te bereiken zijn. Een goede verbinding met de stad, voorzieningen op locatie en

ruimte voor lokale initiatieven om verbondenheid te stimuleren zijn noodzakelijk om de verbinding voldoende te waarborgen. Voor toekomstige opvanglocatie(s) is het wenselijk een goede verbinding met voorzieningen als uitgangspunt te nemen.

Verbondenheid betekent ook meer binding met de stad/buurt, bijvoorbeeld door een open locatie of het openstaan voor gemengd wonen (dus met andere inwoners van Wageningen). Gemeente Wageningen kijkt naar andere open locaties/gemengd wonen projecten, zoals Plan Einstein in Utrecht.

● **EEN STABIELE EN VEILIGE OMGEVING**

De nieuwkomers in Wageningen zijn gevlucht en op zoek naar een veilige plek. Om actief mee te kunnen doen is het belangrijk dat de opvanglocatie een veilige en stabiele omgeving biedt om tot rust te komen, jezelf te kunnen zijn en je voor te kunnen bereiden op de toekomst. Daarbij is het belangrijk dat de basisbehoeften van bewoners vervuld worden. Denk bijvoorbeeld aan privacy, zelf kunnen koken, sociale behoefte (centrale ontmoetingsplek voor bewoners en omwonenden) en bestaanszekerheid (niet de constante onzekerheid van overplaatsingen, tijdelijkheid).

Jezelf kunnen zijn vraagt ook om extra aandacht voor de positie van bijvoorbeeld de LGHTBQ+ community of de uitdaging die het samenleven van diverse culturele groepen naast elkaar met zich meebrengt.

● **UITSTROOM IN REGIO**

Uitstroom van mensen naar huisvesting in de gemeente/regio zorgt voor bestaanszekerheid en zorgt er ook voor dat nieuwkomers direct kunnen beginnen met integreren in hun toekomstige woongemeente.

Wageningen streeft naar lokale uitstroom en binding met de stad en daar moet het type opvang op aansluiten. Dat betekent voor Wageningen dat er een goede mix moet zijn tussen reguliere AZC plekken en tijdelijke procesopvang-plekken. Daarnaast stromen er in Wageningen veel jongeren uit, daarom moeten opvanglocaties passend zijn voor gezinshereniging. Zowel de huidige planvorming rondom structurele opvangplekken die Wageningen/de regio volgens de spreidingswet moeten bieden alsmede de ontwikkeling van de meerjarige samenwerkingsovereenkomst van het COA bieden een moment om kritisch te kijken naar hoe het aantal en type opvangplekken zich verhoudt tot de huisvestingsopgave en daar realistische afspraken over te maken.

ONDERSTEUNING (samen meedoen):

• **MEEDOEN**

De Wageningse partijen zorgen gezamenlijk dat bewoners van asielopvang, ongeacht status, vanaf dag één mee kunnen doen en zich kunnen ontwikkelen in Wageningen en omgeving. Er is passend en inclusief aanbod van activiteiten en mogelijkheden voor zinvolle dagbesteding en de weg ernaartoe is makkelijk te vinden voor zowel bewoners, begeleiders en andere ondersteunende voorzieningen. Bij voorkeur is het aanbod georganiseerd achter één loket/voordeur, bijvoorbeeld op een centrale ontmoetingsplek in of nabij de opvanglocatie. Dat is de plek waar bewoners en buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten en waar kennisgemaakt kan worden met initiatieven of waar activiteiten

plaats kunnen vinden. Denk bijvoorbeeld aan taalles, sportactiviteiten of een werkcafé.

- **BENUT TALENT**

Ten aanzien van het thema werk wil Wageningen dat iedereen ervaart dat hij zinvol mee kan doen en zijn talenten kan benutten en ontwikkelen. Asielzoekers die meer dan 6 maanden in Nederland verblijven kunnen onder bepaalde voorwaarden werken en daar ligt voor zowel Wageningen en de regio als voor deze groep asielzoekers een kans die verder benut moet worden. Werk is een van de aspecten die bijdraagt aan een zinvolle wachtperiode en voorbereiding op de toekomst. Veel AZC bewoners kunnen en willen graag werken. Werk biedt een opstap naar financiële zelfstandigheid en is een manier om de taal beter te leren kennen en een netwerk op te bouwen om later door te groeien op de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben veel werkgevers hard personeel nodig in de huidige krappe arbeidsmarkt.

- **EEN GEZONDE START**

Ieder mens heeft recht op toegang tot zorg. In Wageningen gaan we uit van het begrip positieve gezondheid. Daarbij gaat gezondheid over 'meer dan niet ziek zijn' en wordt er naast fysiek functioneren ook gekeken naar o.a. mentaal welbevinden, kwaliteit van leven en sociaal-maatschappelijke participatie.

Vluchtelingen hebben meer gezondheidsproblemen dan de autochtone bevolking, zowel lichamelijk als psychisch. Daarnaast zijn nieuwkomers niet bekend met het Nederlandse zorgsysteem en heeft de zorgverlening aan en communicatie met deze groep extra tijd en aanvullende vaardigheden van de zorgverlener. Om de hoeveelheid en complexiteit van de zorgvragen in Wageningen op te kunnen vangen is goede toegang tot (preventieve)zorg essentieel.

- **ONDERWIJS VOOR ELK KIND**

Voor alle nieuwe kinderen is er een plek in het onderwijs, zodat elk kind snel mee kan doen en zich kan ontwikkelen in de nieuwe samenleving. Ondanks dat er voor het nieuwkomersonderwijs in Wageningen een sterke basis ligt is het belangrijk bij toekomstige keuzes over opvangplekken rekening te houden met de actuele onderwijscapaciteit. Kortom is er genoeg capaciteit bij de schakelklassen op de basisscholen en bij de ISK om de leerling snel te plaatsen. Vanuit de Wageningse partijen komt de roep om het nieuwkomersonderwijs in de toekomst waar mogelijk in (de nabijheid) van het reguliere onderwijs te organiseren.

- **VOOR IEDEREEN**

Ongeacht waar je in de asielprocedure zit, in Wageningen wordt ervoor gezorgd dat er passende opvang en ondersteuning wordt geboden voor alle nieuwkomers. Daarbij wordt ook gekeken naar de achterkant van het asielbeleid en hoe Wageningen bewoners bij een negatief besluit over de asielprocedure genoeg zo goed mogelijk kan ondersteunen en voorbereiden op de toekomst. Op dit moment staat de ontwikkeling van de Landelijke Vreemdelingen Voorziening in de provincie Gelderland stil. Door de onzekerheid van de landelijke ontwikkelingen kunnen we in deze startnotitie geen uitspraken doen over de keuzes die de gemeente zal maken bij uitrollen van dat beleid. Wageningen blijft zich inzetten voor de opvang van asielzoekers na afwijzing onafhankelijk van de keuzes die

onze regiogemeenten maken. Waar mogelijk werken we wel samen met de regiogemeenten. In Wageningen zijn de opgestelde toetsingscriteria leidend voor het uitvoeren van deze taak.

- **IN BALANS**

De opvang en ondersteuning van asielzoekers staat niet los van de Wageningse samenleving. Goed samenleven kan alleen gewaarborgd worden als de asielopvang en ondersteuning zich verhouden tot het draagvlak en de draagkracht van de stad. Het is daarom belangrijk om bij het nemen van keuzes en maken van beleid steeds na te gaan of de balans nog juist is. Participatie vanuit de Wageningse gemeenschap maakt dat asielopvang duurzaam kan bestaan en waar nodig bijgesteld moet worden. Zorg voor een open lijn met betrokken partijen, bewoners en omwoners.

3.2 KADERS DUURZAME ASIELOPVANG

Gebaseerd op deze kwalitatieve kenmerken voor volwaardige asielopvang en in aansluiting op de bedenkingen die de raad ons via de motie heeft voorgelegd stelt het College voor om zich aan de volgende kaders te verbinden:

1. Wageningen biedt, in samenwerking met het COA, in de toekomst één grote opvanglocatie en satellietlocatie(s) voor 550 plekken.
2. Bewoners in de asielopvang kunnen vanaf dag 1 meedoen in de Wageningse samenleving. COA, partners en de gemeente zetten zich in voor een passend participatieaanbod met specifieke aandacht voor begeleiding naar werk.
3. Het bestaande ondersteuningsmodel door COA en maatschappelijke partners wordt verstevigd. Partijen werken in een netwerk samen, waar aanbod te bereiken is via één loket/toegang.
4. De Wageningse toetsingscriteria zijn leidend in de opvang van afgewezen asielzoekers.
5. Voor kinderen/jongeren in de opvang is onderwijs in de nabijheid

Kader 1: Wageningen biedt, in samenwerking met het COA, in de toekomst één grote opvanglocatie en satellietlocatie(s) voor in totaal 550 plekken

Gemeente Wageningen en het COA werken middels een meerjarige samenwerkingsovereenkomst van de huidige situatie naar het toekomstmodel. Daarin bestaan grootschalig en kleinschalig naast elkaar en wordt toegewerkt naar een model met maximale kwaliteit. AZC Keijenbergseweg is het kloppend hart en biedt jarenlange kennis en expertise. AZC Keijenbergseweg zal na de verbouwing plek bieden aan 400 mensen, daarbij is het streven ongeveer 200 plekken voor gezinnen te realiseren.

Daarnaast wil de gemeente, met het COA en de Wageningse partijen de mogelijkheid om satellietlocatie(s) in de stad te openen verder uitwerken. Hier gaat het om kleinschaligere opvang (max 150 opvangplekken) en wordt bij voorkeur gemodelleerd naar Plan Einstein. Een van richtingen uit Plan Einstein is dat de locatie een mix van huisvesting biedt van asielzoekers met andere groepen woningzoekenden. We denken hierbij aan spoedzoekers, jongeren of studenten. Als de capaciteit van de locatie niet volledig wordt benut door een lager instroompeil dan kan de extra capaciteit benut worden voor andere huisvestingsdoelen.

Binnen dit kader biedt Wageningen een maximale structurele opvangcapaciteit van 550 plekken. Dit is fors meer dan wat de Spreidingswet van ons vraagt. Het is passend voor Wageningen om een grotere rol te spelen vanuit de historie van de stad en het netwerk dat in de gemeente is opgebouwd voor de ondersteuning. Daarnaast overwegen we bij een dringend tekort aan opvangplekken verzoeken van het COA om tijdelijke opvang beschikbaar te stellen. Bij tijdelijkheid moet de opvang en ondersteuning aan vergelijkbare eisen voldoen als bij reguliere opvang en wordt er eerst gekeken of het in verhouding is met de capaciteit en het draagvlak van de betrokken partijen en de stad.

Beoogde resultaten:

- Vanaf 2024 werken de gemeente en het COA samen op basis van een meerjarige samenwerkingsovereenkomst waarin afspraken over de

- opvang en ondersteuning zijn vastgelegd. Daarbij zijn de kwalitatieve kenmerken voor volwaardige opvang richtinggevend.
- De gemeente en het COA starten het onderzoek naar geschikte huisvesting van satellietlocatie(s). Met als doel om in 2026/2027 een nieuwe locatie gereed te hebben ter vervanging van de opvang op locatie Bosrandweg.
  - Afspraken met het COA over type opvanglocaties passend bij Wageningen, bijvoorbeeld geen vrijheidsbeperkende locaties of uitzetlocaties.

Wat vraagt dit van de gemeente:

- Uitwerking van een plan voor satellietlocatie(s) waarbij aandacht is voor meedoen, gemixt wonen en nabijheid bij voorzieningen.
- Samen met het COA en partners zoeken naar een geschikte locatie.

Kader 2: Bewoners in de asielopvang kunnen vanaf dag 1 meedoen in de Wageningse samenleving.

De bewoners worden vanaf hun start in Wageningen ondersteund bij de voorbereiding op hun toekomst. Ze zijn bekend met de lokale integratie- en participatiemogelijkheden en weten de weg er naartoe. Hierbij heeft het COA een regierol en wordt er samen met de Wageningse partijen gezorgd dat bewoners van asielopvang, ongeacht status, vanaf dag één mee kunnen doen en zich kunnen ontwikkelen in Wageningen en omgeving. Het leren van de Nederlandse taal is daarbij elementair.

Ten aanzien van het thema werk wil Wageningen dat iedereen ervaart dat hij zinnig mee kan doen en zijn talenten kan benutten en ontwikkelen. Asielzoekers die meer dan 6 maanden in Nederland verblijven kunnen onder bepaalde voorwaarden werken en daar ligt voor zowel Wageningen en de regio als voor deze groep asielzoekers een kans die verder benut moet worden.

Beoogde resultaten:

- De gemeente en het COA beleggen in hun meerjarige samenwerkingsovereenkomst een werkafspraken over de verbetering van het koppelen van bewoners aan het aanbod. Bij voorkeur wordt hier één centrale partij/persoon voor aangewezen en een passend aantal uren vrijgemaakt.
- De gemeente maakt met het COA afspraken over toegang tot taal voor alle bewoners vanaf dag 1.
- De gemeente, het COA en de Wageningse partijen werken samen aan een passend aanbod en waarborgen een doorgaande lijn in het aanbod. Hierbij wordt afgestemd en aangevuld op het programma voorinburgering van het COA, meedoen balies en het inburgeringsprogramma van de gemeente .
- De gemeente maakt afspraken met het COA over minimale verplaatsingen tussen COA locaties en uitstroom vanuit de locatie in Wageningen of in de regio, zodat een doorlopende leerlijn gewaarborgd kan worden.
- De gemeente, het COA en betrokken partijen zorgen dat zoveel mogelijk Wageningse asielzoekers aan de slag kunnen op de arbeidsmarkt in Wageningen/de regio.

- De gemeente sluit aan bij bestaande initiatieven in de stad die al bezig zijn met het verkennen van hoe werkzoekende asielzoekers en werkgevers ondersteund kunnen worden.
- De gemeente werkt in gezamenlijkheid met de arbeidsmarktregio een project uit om asielzoekers naar werk te begeleiden
- Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij lopend gemeentelijk beleid en initiatieven op het gebied van werk en gekeken hoe daarbinnen de doelgroep verbreedt kan worden naar asielzoekers.

Wat vraagt dit van de gemeente:

- De gemeente werkt met het COA heldere afspraken uit over meedoen vanaf dag 1 inclusief extra aandacht voor taal en toeleiding naar werk.
- Dit jaar heeft de gemeente € 50.000 van het COA gekregen voor toeleiding naar werk van asielzoekers. Dat budget zal ingezet worden om een project te ontwikkelen en implementeren.
- Het uitwerken van voorgestelde beleidsacties vraagt om extra ambtelijke inzet op het gebied van beleidsterrein werk en participatie.

Kader 3: Het bestaande ondersteuningsmodel door COA en maatschappelijke partners wordt verstevigd. Partijen werken in een netwerk samen, waar aanbod te bereiken is via één loket/toegang.

Het COA is initieel aan zet als het gaat om de begeleiding van asielzoekers en de gemeente Wageningen ondersteunt door inzet van Welsaam partijen en Wageningse voorzieningen. Om vanuit de Wageningse partijen de juiste ondersteuning inclusief passend aanbod te bieden moet vanuit het bestaande netwerk toegewerkt worden naar een stevige netwerkaanpak. Enerzijds door het inrichten van een duidelijke ketenaanpak over hoe de professionals de ondersteuning inrichten; wie heeft daarbij welke verantwoordelijkheid; wie doet wat en wat is er nog nodig?

Anderzijds door het organiseren van de ondersteuning in nabijheid van mensen en bij voorkeur achter één loket met een centraal aanspreekpunt waar bewoners (AZC + Wageningers) terecht kunnen voor participatieaanbod en waar ruimte is voor ontmoetingen (denk aan huiskamerconcept van Plan Einstein, of gebruik bestaande ontmoetingsplekken). Hiermee waarborgen we bijvoorbeeld ook een goede toegang tot zorgvoorzieningen en een systeem waar asielzoekers gemakkelijk duidelijkheid kunnen krijgen over de voorzieningen en ondersteuning die voor hen beschikbaar is.

Beoogde resultaten:

- De gemeente belegt het toewerken tot een stevige netwerkaanpak binnen de samenwerkingsafspraken met betrokken Welsaam partijen.
- Er wordt een netwerk coördinator aangesteld die partijen bij elkaar brengt, verbindt en de aanpak coördineert. De gemeente waarborgt de doorgaande lijn hierin. De netwerk coördinator werkt nauw samen met en wordt ondersteund door de beleidsmedewerker.
- Een sterk en goed georganiseerd netwerk waarin partijen, voorzieningen en bewoners elkaar goed weten te vinden.
- Het COA regelt de gezondheidszorg goed in en deze is gemakkelijk te bereiken via het loket/netwerk.

Wat vraagt dit van de gemeente;

- Het gesprek aangaan met Welsaam/Thematafel Vluchtelingen over hoe dit binnen de huidige aanbestedingsafspraken past

Kader 4: De Wageningse toetsingscriteria zijn leidend in de opvang van afgewezen asielzoekers

Wageningen organiseert zijn eigen bed-bad-brood+ voorziening, onafhankelijk van de regionale koers. In 2009 heeft de gemeenteraad hiervoor toetsingscriteria vastgesteld (bijlage 4). We houden wel zicht op de landelijke ontwikkelingen op het gebied van bed-bad-brood. Op het moment dat deze ontwikkelingen daar aanleiding toe geven zal opnieuw gekeken worden naar de rol die de gemeente speelt in de opvang van afgewezen asielzoekers.

Beoogde resultaten:

- In stand houden van de lokale voorziening bed-bad-brood+
- De gemeente zet hiervoor de samenwerking met Stichting Vluchteling Onder Dak voort

Wat vraagt dit van de gemeente:

- Aandacht voor deze taak in de aanbesteding sociaal domein
- In gesprek met centrumgemeente Ede over invulling van de taak
- Actieve rol spelen in de discussie over de Landelijke Vreemdelingen Voorziening in de provincie Gelderland.
- Duidelijkheid over financiële ondersteuning voor Stichting Vluchteling Onder Dak

Kader 5: Voor kinderen/jongeren in de opvang is er onderwijs in de nabijheid

Voor verschillende vormen van opvang is een andere behoefte aan onderwijsvoorzieningen. Als er geen kinderen verblijven op een locatie, is geen toegang tot basisonderwijs nodig. Daarnaast is de behoefte op een POL-locatie, waar kinderen korter verblijven, anders dan op een AZC, waar het verblijf langer is. Op dit moment is er geen instroom in de schakelklassen van de basisschool vanuit de asielopvang. De instroom op het ISK is zeer beperkt, zo'n 10/15 leerlingen per jaar. Om goede uitspraken te doen over de onderwijscapaciteit is vervolgonderzoek nodig, waar niet alleen de asielopvang, maar alle nieuwkomers in worden meegenomen.

Beoogde resultaten:

- De gemeente sluit zoveel mogelijk aan bij beleidsafspraken die er al zijn, zoals het onderwijs achterstandenbeleid.
- De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting:
  - o Samen met het COA en het basisonderwijs wordt gekeken naar de beste invulling van dit onderwijs. Voor een POL-locatie zal dit eerder onderwijs op de opvanglocatie betekenen en voor een AZC locatie zal worden gekeken naar mogelijkheden om meer aan te sluiten bij het reguliere onderwijs..
  - o De huisvesting van een Internationale Schakelklas (ISK) is de afgelopen jaren punt van aandacht geweest vanwege de grote instroom van vluchtelingen uit Oekraïne en toegenomen opvang van asielzoekers in de regio. ISK Wageningen heeft een regiofunctie. Er is een grens wat we in Wageningen kunnen bieden

voor de huisvesting van de ISK. Daarom is afstemming met de regiogemeenten van belang voor eventuele uitbreiding van ISK capaciteit in andere gemeenten.

- In het speciaal onderwijs is sprake van wachtlijsten, juist voor de doelgroep afkomstig uit een opvanglocatie kan dit extra druk geven. De gemeente neemt deze doelgroep mee in de gesprekken over deze wachtlijsten.
- Passende ondersteuning voor onder andere opvoedondersteuning en jeugdzorg met aansluiting bij het onderwijs.

Wat vraagt dit van de gemeente:

- Aandacht voor onderwijshuisvesting in de (ver)bouw van opvanglocaties en de mogelijkheden binnen het reguliere onderwijs.
- Meenemen van ISK-capaciteit in de regionale plannen in het kader van de Spreidingswet. En het monitoren van de instroom samen met regiogemeenten.
- Vervolgonderzoek naar benodigde onderwijscapaciteit in Wageningen ten behoeve van nieuwkomers.
- Vervolgonderzoek naar de duurzame huisvesting voor de ISK (locatie en financiering).

4. Globaal Plan van Aanpak

In deze startnotitie over het duurzaam organiseren van de opvang en ondersteuning van asielzoekers in Wageningen staat centraal dat Wageningen haar nieuwe inwoners een volwaardig verblijf en bijbehorende ondersteuning biedt zodat ze thuis voelen en snel mee kunnen doen. Deze startnotitie geeft een kader/richting voor wat de gemeente hierin wil bereiken. Dit stuk dient als opstap voor het verder uitwerken van duurzaam asielbeleid en een bijbehorend uitvoeringsprogramma. In dit hoofdstuk geven we de hoofdlijnen voor een plan van aanpak op basis van de gestelde kaders. We plaatsen de kaders in de tijd en bespreken welke stappen er nog nodig zijn voor verdere uitwerking. Ook bieden we inzicht in de financiële kaders, waarbij een toelichting volgt op de uitkering systematiek van de Spreidingswet.

Het realiseren van duurzaam asielbeleid vereist inzet, afstemming en samenwerking op veel beleidsterreinen en tussen een groot aantal partijen. Voor de stad en samen met de stad is belangrijk voor de gemeente en de gemeente zal in de verdere vormgeving openstaan voor alle ervaring, kennis, ideeën en initiatieven die in de stad leven.

4.1 PLAN VAN AANPAK

Kader 1: Wageningen biedt, in samenwerking met het COA, in de toekomst één grote opvanglocatie en satellietlocatie(s) voor 550 plekken.

Op dit moment is het COA bezig met de plannen voor de verbouwing van COA locatie Keijenbergseweg. Deze locatie gaat in de toekomst 400 opvangplekken bieden en wordt ingericht als centrumlocatie met verschillende voorzieningen. De planning van de verbouwing is op dit moment nog onduidelijk, omdat het plan voor de voorzieningen op deze locatie nog niet volledig is uitgewerkt.

Het doel is om als locatie Bosrandweg sluit, minimaal één satellietlocatie te openen. Op dit moment is locatie Bosrandweg verlengd tot minimaal 1 november 2026 met de mogelijkheid om nog langer open te blijven indien dit niet strijdig is met de herontwikkelpannen van de Dorschkamp. Uitdaging is hierbij niet alleen vormgeven van een plan passend bij de 'Plan Einstein' achtige aanpak die we voorzien, maar ook zeker het vinden van een geschikte locatie die dicht bij voorzieningen is. Na vaststellen van de startnotitie zal een projectgroep worden gevormd om deze opgave uit te werken en een haalbare planning op te stellen voor het openen van een satellietlocatie.

Kader 2: Bewoners in de asielopvang kunnen vanaf dag 1 meedoen in de Wageningse samenleving. COA, partners en de gemeente zetten zich in voor een passend participatieaanbod met specifieke aandacht voor begeleiding naar werk.

Samen met de maatschappelijk partners zijn we gestart om uitwerking te geven aan de motie 'Asielzoekers versneld aan het werk'. Het doel is om in januari 2025 de eerste asielzoekers te begeleiden naar een duurzame arbeidsplaats. We starten met een pilot in Wageningen en hopen dit snel door te kunnen zetten in de gehele arbeidsmarktregio.

Werk is niet de enige component van meedoen vanaf dag 1. Als de pilot werk is opgestart, komt er ruimte om verder vorm te geven aan de plannen om meedoen te versterken.

Kader 3: Het bestaande ondersteuningsmodel door COA en maatschappelijke partners wordt verstevigd. Partijen werken in een netwerk samen, waar aanbod te bereiken is via één loket/toegang.

In de (ver)bouwplannen van locaties is aandacht voor de wens van één loket/toegang. Samen met netwerkpartners wordt vormgegeven aan de organisatie en bemanning van dit loket.

Kader 4: De Wageningse toetsingscriteria zijn leidend in de opvang van afgewezen asielzoekers.

Binnen de huidige afspraken met Welsaam is deze doelstelling al opgenomen. VOD krijgt jaarlijks een budget voor het uitvoeren van zijn taak binnen de toetsingscriteria. Als we naar dit kader kijken zit de inzet vooral op de landelijke ontwikkelingen en het uitwerken van de consequenties voor Wageningen. Het is nog onduidelijk wanneer er definitieve uitspraken worden gedaan over de LVV-systematiek en de toekomst hiervan.

Kader 5: Voor kinderen/jongeren in de opvang is onderwijs in de nabijheid

Met de verbouwing van de locatie Keijenbergseweg en het vooruitzicht dat hier meer gezinnen zullen worden gehuisvest is het noodzakelijk de onderwijsvoorzieningen voor het basisonderwijs en voortgezetonderwijs door te lopen en afspraken te maken met de betrokken partijen. Daarnaast staat het zoeken naar een duurzame locatie voor ISK centraal.

Tijdlijn:

	2024		2025				2026				2027			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Processen Raad	Startnotitie				Beleidskader				Update programma					
Kader 1			Plan van aanpak	Zoeken locaties en gesprekken ketenpartners				Realisatie						
Kader 2	Pilot werk		Resultaten pilot werk		Regiopilot									
Kader 3			Afspraken maken ketenpartners											
Kader 4	Landelijke lobby/ontwikkelingen LVV													
Kader 5	Gesprekken lokale partners en regio		Duurzame locatie ISK											

4.2 FINANCIËLE KADERS

Deze startnotitie biedt de contouren van het toekomstige beleid Duurzame asielopvang met een eerste aanzet tot een plan van aanpak. Dit vraagstuk moet geplaatst worden in een breder perspectief waar ook de vragen rondom de toekomst van de Oekraïneopvang en de huisvesting van statushouders een plekje krijgen. De behoefte bestaat dan ook om hier een programmatische aanpak voor in te zetten. In de begroting 2025 is al rekening gehouden met een uitbreiding van 1 FTE. Dit geeft de mogelijkheid om een programmaleider vluchtelingen- en asielzaken aan te stellen en een klein programmateam op te

zetten, wat uitwerking kan geven aan het beleidsplan Duurzame Asielopvang met bijbehorend plan van aanpak in de bredere context van opgaven waar de gemeente voor staat.

Om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de plannen is nog geen budget gereserveerd. Zoals eerder al benoemd zijn er voor de extra inzet die wij vanuit Wageningen graag willen bieden aan de asielzoekers op de opvanglocatie, extra financiële middelen nodig. Het is op dit moment nog onduidelijk hoeveel budget noodzakelijk zou zijn, vandaar dat in de begroting en in de voorjaarsbrief deze post als PM is opgenomen. Wanneer het plan van aanpak gereed is, wordt daar een bijbehorende begroting bij opgesteld en zal het college budget aanvragen bij de gemeenteraad voor inzet van het programma vluchtelingen- en asielzaken.

4.3VERVOLG

Voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van duurzaam asielbeleid worden de volgende adviezen gegeven:

- Het integraal organiseren van duurzaam vluchtelingenbeleid en een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Werk toe naar een programmaplan met een integrale visie vluchtelingen en verschillende projectlijnen voor asielzoekers, ontheemde Oekraïners en statushouders. Dit vraagt om extra ambtelijke inzet (uren voor programmamanager -> 12-16 uur per week, en incidentele inzet van aanpalende beleidsterreinen) en een duidelijke programmaorganisatie inclusief begroting.
- Integreer de uitvoering van de beleidsacties in de meerjarige samenwerkingsafspraken met het COA en in de Wageningse sociale dienstverlening voor alle inwoners.
- Zoek een linking pin die de regie voert over het verstevigen, professionaliseren en coördineren van het ondersteunende netwerk, bijvoorbeeld in de vorm van een netwerk/programma regisseur bij Welsaam.
- Geef communicatie een belangrijke rol in het uitvoeringsprogramma. Het communiceren over nieuwe keuzes maar ook het uitlichten van mooie verhalen over de asielopvang in Wageningen draagt bij aan het draagvlak en dat de asielopvang een thema is dat gedragen wordt en blijft door de Wageningse samenleving.
- De asielopvang is continu aan verandering onderhevig. Dit vraagt om een beleidskader dat ook ruimte biedt voor nieuwe ontwikkelingen en vernieuwende vormen van opvang en ondersteuning.

ANNEX 1 - visie, doelen en resultaten voor vluchtelingen/statushouders

In hoofdstuk 7 van Samen Wageningen staat het beleidsthema statushouders en vluchtelingen. Het beleidskader Samen Wageningen beschrijft de warme betrokkenheid van inwoners in Wageningen bij vluchtelingen en onderstreept het belang van een goede integratie van alle inburgeraars in Wageningen. Hierover beschrijft Samen Wageningen het volgende:

“We vinden het belangrijk dat statushouders/vluchtelingen integreren, zodat ze kunnen meedoen in de samenleving. Of het nu gaat om werk, vrijwilligerswerk of andere activiteiten. Integratie vinden we van belang voor het voorkomen van schooluitval en radicalisering en voor het creëren van voldoende kansen om mee te doen. Integratie van statushouders/vluchtelingen in Wageningen zien we als wederzijdse betrokkenheid en aandacht: wederzijds geven en samen nemen, want we hebben elkaar veel te bieden. Statushouders/vluchtelingen en inwoners hebben hier gezamenlijk een verantwoordelijkheid: kennismaking komt van twee kanten. Om mee te kunnen doen vinden we het belangrijk dat iedereen kennis heeft van en respect heeft voor de Nederlandse normen en waarden. Ook vinden we dat iedereen Nederlands moet leren. Zonder aandacht te verliezen voor de eigen cultuur en taal.”

In Samen Wageningen zijn de volgende doelen opgenomen: Voor het thema statushouders/ vluchtelingen willen we als maatschappelijk effect bereiken: statushouders/vluchtelingen zijn geïntegreerd in de samenleving.

Daarvoor stellen we ons de volgende doelen:

1. Iedere statushouder/vluchteling doet mee in de Wageningse samenleving;
2. Iedere statushouder/vluchteling respecteert de basiswaarden van de Grondwet en de Mensen en Kinderrechten.

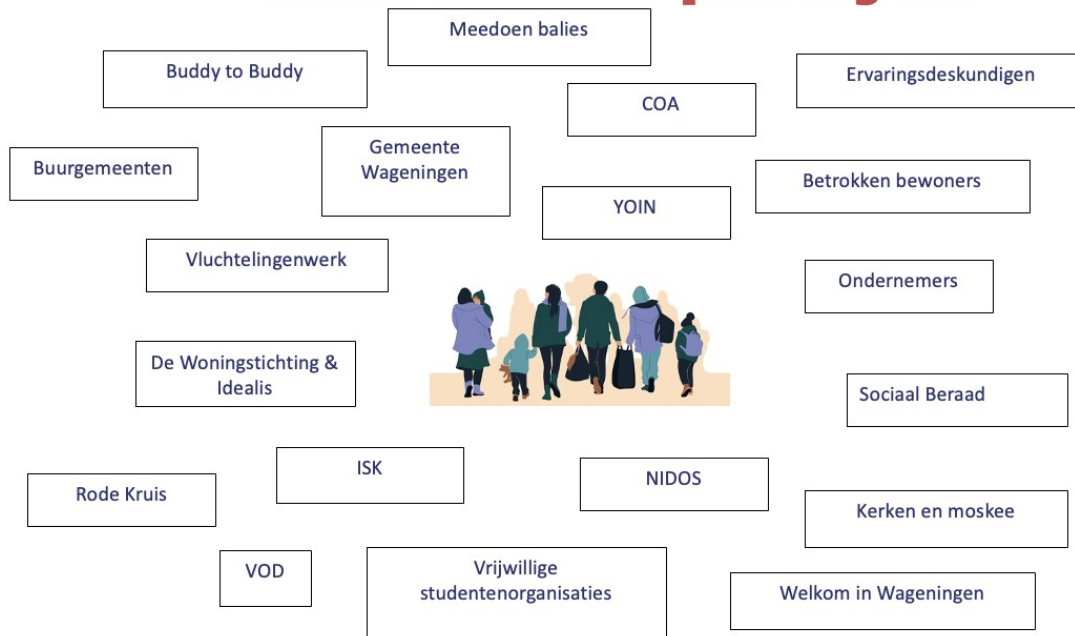
We willen de doelen bereiken door de volgende resultaten te halen:

- Iedere statushouder die in Wageningen komt wonen, beheerst (naar eigen kunnen) de Nederlandse taal;
- Iedere statushouder wordt – zo snel mogelijk nadat hij in Wageningen is komen wonen – actief gestimuleerd om een vorm van werk of studie te gaan doen en wordt daarin ondersteund;
- Alle statushouders/vluchtelingen zijn op de hoogte van de Nederlandse normen en waarden, waaronder de basiswaarden van de Grondwet en de Mensen- en Kinderrechten; ouders worden in staat gesteld hun kinderen daarin te ondersteunen;
- Statushouders/vluchtelingen en inwoners ontmoeten elkaar in de buurt, op (vrijwilligers) werk of tijdens vrijetijdsbesteding;
- Statushouders/vluchtelingen worden door de gemeente ondersteund bij het opbouwen van een eigen netwerk;
- Er is ondersteuning voor uitgeprocedeerde vluchtelingen die buiten hun schuld niet in aanmerking komen voor opvang en die voldoen aan de daartoe door de gemeenteraad vastgestelde criteria.

De Wageningse principes en specifieke doelen voor het thema statushouders en vluchtelingen vormen de basis voor de aanpak integreren in Wageningen.

ANNEX 2 - Overzicht Wageningse partijen

Betrokken partijen

ANNEX 3 - Uitkeringsystematiek Spreidingswet

Uitkeringsystematiek Spreidingswet

Er zijn 3 soorten Uitkeringen

	Toelichting	Bedragen
1. Duurzame opvangplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> - Duurzame opvangplaatsen: opvangplaatsen die 5 jaar of langer beschikbaar worden gesteld. - Niet langer criterium van 100 opvangplaatsen of meer om voor een uitkering in aanmerking te komen. - Hoogte uitkering verschilt: <ul style="list-style-type: none"> <100 plekken >100 plekken 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitkering voor elke meerplek die geleverd wordt bovenop de gegeven opgave. - 2.000 euro per meerplek bij >100 opvangplaatsen - 1.000 euro per meerplek bij <100 opvangplaatsen <p>Deze uitkering moet aangevraagd worden door de desbetreffende gemeente Aanvraag van de uitkering bij JenV via een formulier (info volgt later)</p>
2. Bijzondere opvangplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> - Opvangplaatsen van bijzondere aard - De periode van 5 jaar beschikbaar stellen is geen eis hierbij - Voor deze opgave geldt geen ondergrens van 100 plekken - Bijvoorbeeld amv, aanmeldvoorziening, HTL 	<ul style="list-style-type: none"> - 2.000 per opvangplaats <p>Deze uitkering wordt ambtshalve uitgekeerd door het rijk aan de gemeente</p>
3. 75% Uitkering	<ul style="list-style-type: none"> - Als meer dan 75% van de provinciale opgave is behaald - Alle opvangplaatsen tellen mee, ook de opvangplaatsen waar al een uitkering voor is ontvangen - De vaste verdeling van deze uitkering is: <ul style="list-style-type: none"> - 15% voor de provincie - 85% voor de gemeenten die de opvangplekken bieden 	<ul style="list-style-type: none"> - 1.500 euro per meerplek en enkel voor de gemeenten die plekken bieden. - Deze uitkering wordt NIET uitgekeerd aan betreffende gemeente als gemeente uitkering 1. (duurzame opvangplaatsen) ook heeft ontvangen. Gemeente moet dus keuze maken. - De uitkering wordt WEL uitgekeerd als de gemeente enkel uitkering 2 heeft ontvangen. Uitkering 1 en 3 worden beide uitgekeerd. <p>Deze uitkering wordt automatisch uitgekeerd door het rijk Uitgekeerd na ommekomst van de wetscyclus van 2 jaar</p>

Belangrijk voor gemeenten die meer plekken bieden dan hun indicatieve opgave

- ✓ Voor welke uitkering komt de gemeente in aanmerking
  - Keuze maken tussen uitkering 1 of uitkering 3
- ✓ Bespreking Lokaal en aan de PRT te bespreken (eventueel ook aan de RRT)
- ✓ Lokale besluitvorming voor aanvraag uitkering bij JenV via een daarvoor nog te ontwikkelen formulier

ANNEX 4 - Toetsingscriteria noodopvang afgewezen asielzoekers

Noodopvang is nodig voor die asielzoekers die uitgeprocedeerd raken en aan wie door de overheid opvangvoorzieningen ontzegd worden maar die om de volgende redenen niet terug kunnen keren of nog niet terug kunnen keren en opvang nodig hebben. Op grond hiervan zijn onderstaande criteria geformuleerd (na gesprekken met het veld en een ambtenaar van de Gemeente Wageningen) waaraan de asielzoeker moet voldoen om aanspraak te kunnen maken op noodopvang. Een eerste criterium is:

1. Asielzoekers die een geschiedenis in Wageningen hebben. Eventuele noodopvang geldt alleen voor vluchtelingen, die bijvoorbeeld van rijkswege in Wageningen beland zijn (AZC). Voorkomen moet worden dat vluchtelingen van elders naar Wageningen komen, omdat er een noodopvang is. Aan het eerste criterium moet altijd voldaan worden, samen met één of meer van onderstaande juridische criteria.
2. Asielzoekers die in een zeer schrijnende situatie verkeren door ernstige psychische/medische omstandigheden en van hen humanitair gezien terugkeer niet verlangd kan worden. Zij zijn onder behandeling van een arts, die een uitspraak kandoen over de consequenties van terugkeer. Behoudens gevallen met een positieve beschikking artikel 64 Vreemdelingenwet 2000.
3. Asielzoekers die volledig meewerken aan terugkeer en dus ook na periode AZC Wageningen naar de onderdaklocatie (vertrekcentrum) Ter Apel of Vught zijn gegaan (mede op juridisch advies). Waarbij alle acties om aan reisdocumenten voor terugkeer te kunnen komen geen resultaat hebben en het land van herkomst niet meewerkt. Noodopvang is nodig voor diegenen die na een periode van 3 maanden toch door de IND op straat gezet worden en terugkeren naar Wageningen voor hulp.
4. Asielzoekers die wegens veiligheidsredenen niet terug kunnen keren en wiens asielaanvraag volgens Vluchtelingenwerk, andere mensenrechtenorganisaties en de rechtshulpverlening onzorgvuldig is afgehandeld waardoor er een vervolgasielprocedure opgestart moet worden en/of een procedure bij het Europees Hof. Dit kan onderbouwd worden met een rapport van vluchtverhaalanalyse van Vluchtelingenwerk en documentatie van mensenrechtenorganisaties en rechtshulpverlening.
5. Uitgeprocedeerde asielzoekers zonder verblijfsperspectief die voor begeleiding naar terugkeer met een toekomstperspectief en hulp van organisaties meer tijd nodig hebben dan de overheid ze op dit moment geeft en er een periode van maximaal een halfjaar nodig is om duurzame terugkeer te realiseren.
6. Asielzoekers die afgewezen zijn voor het Generaal Pardon en daartegen procederen of alsnog een vervolgpcedure (schijnend/medisch/asiel)opstarten. Het kan dus zijn dat wat de doelgroep betreft men tijdelijk niet legaal meer in Nederland is tot opstarten van iets nieuws of terugkeer gerealiseerd is.
7. Gezinnen worden niet gescheiden - als één gezinslid voldoet aan bovenstaande criteria, dan zal het hele gezin in aanmerking komen voor noodopvang.

8. Gezinnen gaan vóór alleenstaanden - deze regel wordt alleen van kracht als de noodopvang te krap wordt, als er een tekort aan opvangplekken is. Voor alleenstaanden is makkelijker een alternatief te vinden dan voor een heel gezin.